

Ανάσταση στην Κοπεγχάγη

Η πόλη του «ασχημόπαπου»

Της Ελένης Σαραντίτη

«Σκοτώστε με, σκοτώστε, έλεγε το καημένο σκύβοντας το κεφάλι ώς το νερό και καρτερώντας το τέλος του... Μα τι είδε μέσα στο διάφανο νερό! Τη ζωγραφιά του, που δεν το δειχνεί βαρύ, σταχτί και κακοκαμωμένο παπί, παρά ωραιότατο κύκνο!»
To Ασχημόπαπο, Χανς Κρίστιαν Άντερσεν.

Έχω μια φύλο στην Κοπεγχάγη, μια ψηλή, ξανθιά γυναίκα νέα, τη λένε Γκρέιτελ, εργάζεται στην κρατική ραδιοφωνία, μένει σ' ένα σπίτι διώροφο, παλιό, καλοσυντηρημένο, σε γειτονιά καταπράσινη –το Τζεντόφτε. Συχνά θυμάμαι το σπίτι της με τη χορταριασμένη στέγη, την καρώ κουβέρτα – ακουμπισμένη ανέμελα στον καναπέ, το πάτωμα που τρίζει όταν περπατάμε βιαστικά, τα πορσελάνινα γαλάζια πιάτα, το ήσυχο αγαθό βλέμμα του σκύλου, τ' αδιάβροχα στην κρεμάστρα της εισόδου, την μυρωδιά του τριαντάφυλλου και του βρεμένου ξύλου. Καθώς και το νοτισμένο παγκάκι του κάπου, τις βαριές σκούρες κουρτίνες, την κουζίνα με τις μυρωδιές των θαλασσινών. Τον πανάρχαιο πλάτανο του κάπου και τα φλύαρα πουλιά. Μάνς μήνας κι άμα αγναντεύεις από το πίσω παράθυρο απογευματινή ώρα βλέπεις τις στέγες της Κοπεγχάγης να φλέγονται, τον ορίζοντα να πιάνει φωτιά.

Και θυμάμαι τις επισκέψεις στα ψαροχώρια, την κυριακάτικη Βόλτα στον Ελσινορ όπου το κάστρο του Άμλετ, το μουσείο μοντέρνας τέχνης της Λουιζιάνα που δείχνει σαν να το γέννησε ο ακρογιαλιά, το αληθινά σπουδαίο κατάστημα ILLUM στο οποίο οι Δανοί Designees εκθέτουν τα έργα τους –άρτια έργα σύγχρονης τέχνης – τα ιστιοπλοϊκά που γλυστράνε ανάερα σαν πούπουλα στο φως που δεν λιγοστεύει, το ιπτάμενο που μας μετέφερε απέναντι στην Σουηδία, στο Μάλμοε σε μισή περίοδο ώρα, τα πελώρια παγωτά –τέρψη κι απόλαυση των γιών μου- τους πλακόστρωτους δρό-

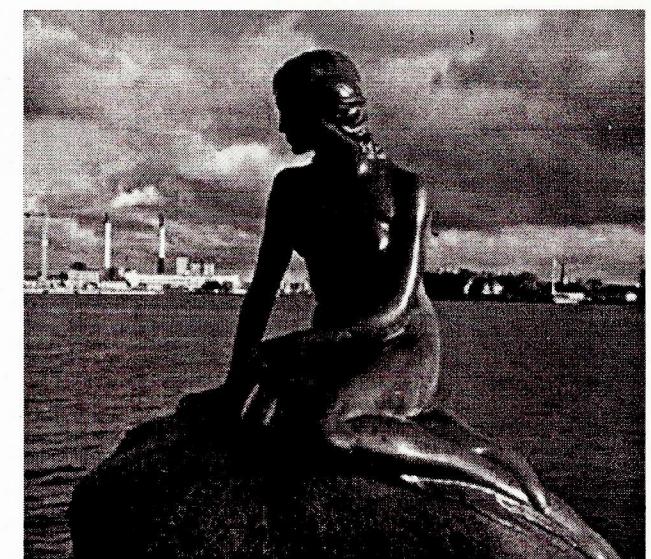
μους, τον πλούτο των παιδικών βιβλιοθηκών, τα χρωματιστά τζάμια, τις μαυρισμένες γερτές στέγες, όλα – πολλά.

Πέρσι δεν χιόνισε καθόλου στην Κοπεγχάγη, αλλά το Πάσχα ήταν χαρά Θεού. Τι άνοιξη! Ολάνθιστη η πρωτεύουσα της Δανίας. Τριαντάφυλλα και καμπανούλες και γαρύφαλλα και ορτανσίες και μαργαρίτες, δέντρα λυγερά με φύλλα γυαλιστερά καινούργια, με κλαδιά τρυφερά, εύθραυστα, που ριγούν στο άπλετο φως, στις θωπείες του ήλιου. Πασχαλίες λευκές, άσπιλες και ακακίες πανύψηλες, σκιερές. Πιο πέρα, κατά το λιμάνι μεριά γλάροι φωνακλάδες, γκαζάδικα που ξαποσταίνουν, ιστιοφόρα πιο κει, η ρομβία στον πεζόδρομο παραπονεμένη, στο Τίθολι μικροί αλλά και μεγάλοι, στα πάρκα τραγούδια από αναφοκοκκινισμένα νέα παιδιά, οι πολικιώμενοι στρέφουν το πρόσωπο, τα μέλη κατά τον ήλιο, όλος ο κόσμος έξω κι η μικρή σειρήνα μοναχούλα, σκεφτική, ήσυχη, ανεπαίσθιτη πικραμένη φέρνει αμέσως στο νου τους στίχους του Σεφέρο: «...στην πέτρα της υπομονής κάθθοσες προς το βράδι με του ματιού σου το μαυράδι δείχνοντας πως πονείς...»

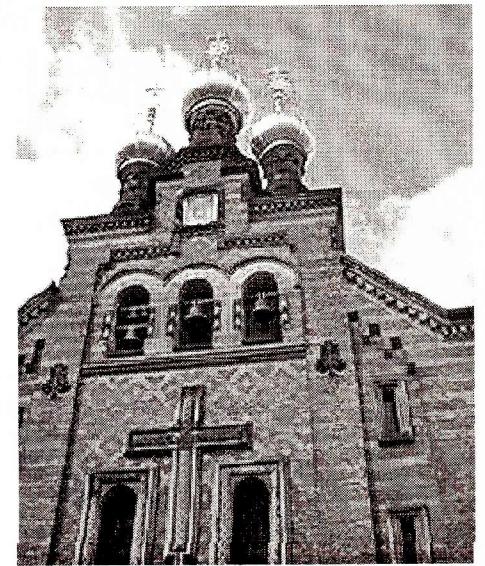
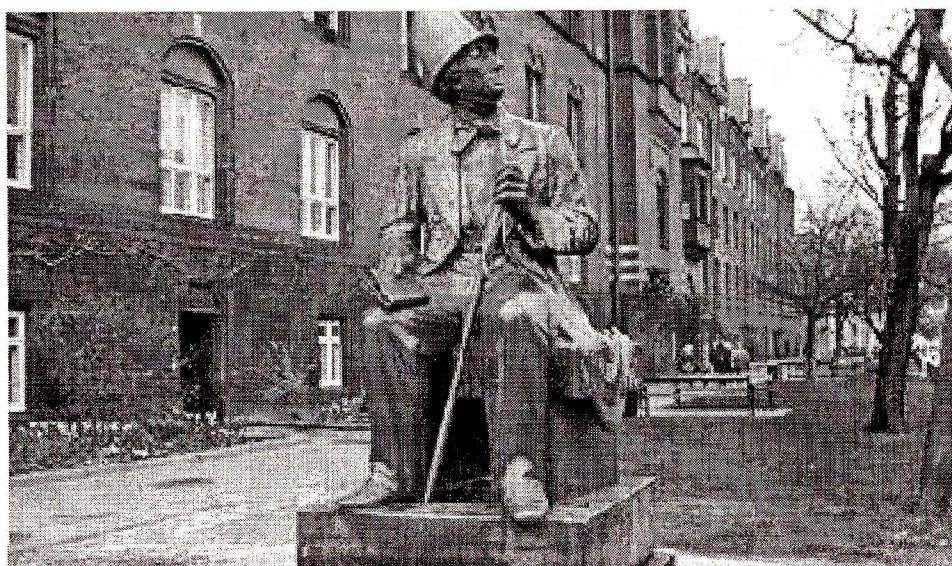
Έτσι. Ακουμπάει παρατημένη τα ευγενικά χέρια, γυμνή, τρωτή, αγναντεύει τη θάλασσα, τα θαλασσοπούλια που αναδεύονται αιστόχαστα, ρωτάει τα καράβια σαν τι φέρνουν απ' τον ωκεανό, μέσα στα μάτια της μεγαλώνουν κοράλλια κι εξαίσια πλάσματα πελαγίσια, η ομορφιά του βυθού για πάντα χαμένη, το παραδέχεται, υπομονεύει, αλλ' αποστρέφει το βλέμμα από τους τουρίστες που μαζεύονται κοπαδιαστά γύρω της, γυρνάει αλλού, ασταμάτητα αποζητά τη θάλασσα.

Η Βασίλισσα του χιονιού

Η ιστορία της Κοπεγχάγης ξεκινά τον 12ο 13ο αιώνα. Ψαροχώρι ήταν αρχικά και δοκιμάστηκε από διαφόρους επιδρομείς μέχρι το 1445 οπότε εγκαταστάθηκε

σ' αυτήν ο Βασιλιά ονομάζοντάς την πρωτεύουσα της Δανίας. Το πανεπιστήμιο της ιδρύθηκε το 1479, ενώ η μεγάλη ακμή της αρχίζει την εποχή της βασιλείας του

Χριστιανού του Δ' (1577 – 1648) ο οποίος αγάπησε και φρόντισε την πόλη, την οχύρωσε για ν' αντέξει στις επιθέσεις Άγγλων, Σουηδών, Ολλανδών, τη στόλισε, της έδωσε αυτή την ωραία φυσιογνωμία που μοιάζει ανέγγιχτη στην παλιά πόλη. Να σταθούμε στον Χριστιανό τον Δ' και να πούμε ότι αν και νεότατος το 1596 έγινε βασιλιάς της Δανίας και της Νορβηγίας και θεωρείται ως ένας από τους καλύτερους ηγεμόνες του καιρού του, είναι δε γνωστές οι προσπάθειες του και ονομαστοί οι αγώνες του για την κατάργηση της δουλοπαροικίας που όμως δεν ευδώθηκαν γιατί αντέδρασαν βίαια και σκληρά οι ευγενείς και οι γαιοκτήμονες.

Γνωστό βέβαια ότι ο Κοπεγχάγη (κάτοικοι 1.400.000), μεγαλύτερη πόλη της Δανίας, είναι σύγχρονο καλλιτεχνικό και πνευματικό κέντρο. Άλλα και η βιομηχανική και εμπορική κίνηση είναι μεγάλη. Ξακουστή είναι η βιομηχανία της ειδών πορσελάνης (αναφέρουμε ενδεικτικά τις περίφημες Royal Copenhagen), η αλιεία της αποτελεί πλουτοπαραγωγική πηγή, το εμπόριο ακμάζει, η ναυπηγική μηχανουργική βιομηχανία της θεωρείτο μέχρι

πρότινος από τις καλύτερες της Ευρώπης.

Όμως στον κόσμο, προπαντός των παιδιών, την έκανε πιο γνωστή κι αγαπητή το εξαιρετικό πλάσμα που έφτασε εκεί γύρω στα 1820 προερχόμενο από την πόλη Οντένσε. Ήταν ένα αγόρι δεκαεπτάχρονο, παιδί φτωχού τσαγκάρη, δειλό, κακοπερασμένο, από 'να σχολείο απόρων παιδιών κι από τα θελήματα και τις βρισιές στο μίζερο ραφτάδικο. Ονειροπαρμένο, ευαίσθητο, με σωματική υγεία κι εμφάνιση όχι εξαιρετική. Έφτασε μια μέρα στην Κοπεγχάγη με τριάντα φράγκα στην τσέπη του και με πολλά σχέδια.

Ήθελε να γίνει τραγουδιστής της όπερας. Τον κορόιδεψαν, γέλασαν μαζί του, φωνή χωρικού, κοντός, έβηχε κιόλας, κακοτυμένος, δεν τον δέχτηκαν. Άλλα το αγοράκι ήταν ο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν κι είχε τη σφραγίδα της δωρεάς κι ήταν στ' αλήθεια ένα πάγκαλο πλάσμα κι έγινε ο μεγαλύτερος παραμυθάς του κόσμου.

Το πατρικό της Γκρέιτελ ήταν στην Οντένσε, σιμά στο σπίτι που γεννήθηκε ο Άντερσεν. Ήσυχοι δρόμοι, ειρηνικοί, γειτονιές παλιές, φράχτες φρεσκοασπρισμένοι, ωραία χαμόγελα, ο ουρανός σου

φαίνεται ότι δεν τελειώνει πουθενά, το ίδιο και το απόγευμα που ροδίζει τα τζάμια και τις αυλές.

Σε τούτα τα στενά σοκάκια περπατούσε γερτό το δειλό αγοράκι, το απαρηγόρητό τότε και μετά έφτασε και παρηγόρησε εκατομμύρια μικρούς και μεγάλους σ' όλον τον κόσμο.

Στη «βασίλισσα του χιονιού» ήταν όλα κατάλευκα. Από μικρή ονειρευόμουν την Κοπεγχάγη. Να τανε λέει χιονισμένη κι οι άνθρωποι στα μικρά καλοβαλμένα τους σπίτια να βλέπουν τα κλαδιά των δέντρων να κάνουν χίλια σχέδια με τον πάγο. Να ερημώνουν οι δρόμοι. Το φως ν' ανάβει νύχτα –μέρα. Τα καράβια να φάνκουν με αγωνία τη θέση τους στο λιμάνι. Ρόδινα χαμόγελα και χρυσά μαλλιά. Χέρια χλωμά αλλά τραχιά. Ροζιασμένες καρέκλες. Στενά παράθυρα. Στα έργα του μεγάλου σκηνοθέτη Καρλ Ντράγιερ υπάρχει ένα άφωνο, ανείπωτο πάθος στη φύση και στους ανθρώπους.

Στο «Δείπνο της Μπαμπέτ» του Γκαμπριέλ Αξελ υπάρχει μια νύχτα με αστέρια πελώρια, μεγάλα σαν ήλιοι.

Στο «Πέλλε ο Κατακτητής» του Μπιλ Ογκακαστ η ελπίδα συναντάει τη θάλασσα για να ξεκινήσει το τρανό μεγάλο ταξίδι.

Στα παραμύθια του Άντερσεν το έλεος ξεπιδάει από παντού, μαλακώνει τον χειμώνα, πουχάζει τον άνθρωπο, λάδι στα πληγιασμένα πόδια του κουρασμένου στρατιώτη.

Κάναμε Ανάσταση στη ρώσικη εκκλησία της Κοπεγχάγης.

Ονειρευόμουν μια πόλη πλαγιασμένη στο στρώμα να χουχουλιάζει με κοκκινισμένα χέρια, με σκασμένα μάγουλα περιμένοντας να ξανοίξει ο καιρός. Κι εγώ πήγα και ξαναπήγα και συνάντησα μια ολόλαμπρη, ολόχαρη, ολοζώντανη πρωτεύουσα, κυρά του ήλιου και της παράξενης πορφυρής άνοιξης, αρχόντισσα της θάλασσας και της καταγάλανης άσωστης μέρας.